

2. **slav-**: a) *veche slavă*, *limba veche slavă*; *slava veche*, *limba slavă veche*; b) *vechea slavă bisericească*; *limba slavă veche bisericească*, *slavă veche bisericească*

Termenii din această categorie apar în metalimba slavisticii românești începînd cu deceniul al patrulea al secolului nostru, iar variantele lor topice sînt, mai toate, recente.

Veche(a) slavă ne întîmpină la P. Cancel [9; 121], discipolul lui Ioan Bogdan, la acad. Al. Rosetti [24; 300]¹, la acad. Al. Graur [13; 30], care îi acordă înțietate în șirul sinonimelor pentru aceeași noțiune și, de cele mai multe ori, nu folosește decît această expresie [14; 138, 162]. Deși este un termen de prestigiu și fără cusur, cercetătorii din generația mai tină ră il ocolesc (recent l-am găsit, totuși, la Al. Mareș în LR, 1969, 5, p. 515), preferînd topica inversă. Cu valoare adjectivală este deseori folosit în sintagme ca: *redacții vechi slave*, *texte vechi slave*, *termen vechi slav* (Al. Rosetti [24; 301]); *cuvînte vechi slave*, *origine veche slavă*, *dicționar „vechi slav”* (E. Petrovici [23; 291, 292], care în cazul ultimei sintagme se referă la lexiconul lui Fr. Miklosich, numit de el în alt loc „paleoslovenic”); *elemente vechi slave* (P. Olteanu [20; 9]). Rom. *veche(a) slavă* este un calc frazeologic după fr. *(le) vieux slave*, curent în metalimba lingvisticii franceze². Termenul, în forma sa substantivată, poate fi întîlnit și în alte limbi: germ. *(das) Altslavisch*, ru. *staroslavjanskij*, span. *antiguo slavo* etc., care, însă, au avut mai puține șanse de a contribui la formarea sintagmei românești (*veche slavă* se încetățenește în anii '30, deci în plină influență franceză, și redă fidel, analitic, modelul francez).

Din aceeași perioadă se folosește și formula mai lungă, *limbă veche slavă*, întîlnită frecvent în germană și mai ales în terminologia limbilor slave (comp. rus. *staroslavjanskij jazyk*, pol. *język starosłowiański*, ceh. *jazyk staroslovanský* etc.). Spre deosebire de *veche slavă*, *limba veche slavă* este un termen polisemantic: 1. 'paleoslavă, limbă scriasă (literară) din sec. IX—XI' și 2. 'limba vorbită de triburile slave din secolul al VI-lea și urm., limba vechilor populații slave', între aceste două sensuri fiind, după cum se vede, deosebiri destul de serioase. Primul sens este atestat la P. Cancel [9; 5], Al. Rosetti [24; 466]: „*limba veche slavă (subl. n.)* deveni limba oficialității noastre...”, la E. Petrovici [23; 292]. În cel de-al doilea sens termenul este folosit, de ex., de acad. Iorgu Iordan: „Cu limba latină, adusă de romani prin cuceriri în părțile de răsărit ale imperiului lor, s-au încrucișat, rînd pe rînd, limba populației autohtone și *limba veche slavă (subl. n.)*” [16; 235] sau de I. Pătruț într-un context privind influența slavă: „Părerile lingviștilor sînt diferite în privința datării *influenței vechi slave (subl. n.)*, adică bulgărești vechi, asupra limbii române, înțelegînd începutul relațiilor lingvistice slavo-române vechi” [22; 23]. Opoziția celor două sensuri este subliniată prin folosirea abrevierii *v.sl.*, în

¹ Folosit uneori și cu sensul 'slavonă': „Limba cancelariei, a culturii și a bisericii românești, în secolul al XVI-lea, era *vechea slavă (slavona)*” (*subl. n.*) [24; 466].

² Comp., de ex., titlul cunoscutei lucrări: André Vaillant, *Manuel du vieux slave*, Paris, 1948. Termenul a fost frecvent folosit încă de A. Meillet și-l găsim, acum, în toate lucrările de specialitate, bunăoară în *Les langues du monde*. Par un groupe de linguistes sous la direction de A. Meillet et Marcel Cohen. Nouvelle édition, Paris, 1952, p. 65.